

Heby kommun
information@heby.se

2018-12-06
1 (20)
Dnr 405-2018:6392

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Tärnsjö
F-6 skola i Heby kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Tärnsjö F-6 skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Tärnsjö F-6 skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr *i flera delar* skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor i högre utsträckning följer upp och analyserar skolenhetens måluppfyllelse (elevers studieresultat, resultat kopplade till värdegrundsarbetet, undervisningens genomförande, t.ex. hur värden förmedlas i undervisningen och förutsättningar för undervisningens genomförande) och genomför nödvändiga utvecklingsåtgärder utifrån analysen.

Undervisning

Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar arbetet med att all undervisning följer en tydlig struktur och att det är tydligt för eleverna vad som är syftet med de olika arbetsmomenten.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i *låg utsträckning* av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i *flera delar*, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 230 69, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 405 - 2018:6392) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, Varje skolas utveckling, 2.8 Rektorns ansvar

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att de uppgifter som rektor hämtar in i uppföljningen av hur verksamheten fungerar endast utgör ett begränsat underlag för analys och vidare för beslut om behovsanpassade utvecklingsåtgärder. Rektors arbete med uppföljning, analys och beslut om utvecklingsåtgärder behöver därför utvecklas. Granskningen visar vidare att rektor inte bedriver ett strategiskt jämställdhetsarbete i syfte att se till att både flickor och pojkar har likvärdiga förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin utveckling. Granskningen visar även att rektor till viss del leder och organiserar det pedagogiska arbetet samt ger lärarna förutsättningar att dela med sig av sina kunskaper till varandra. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Rektor följer till viss del upp, analyserar och utvecklar verksamheten

Skolinspektionens granskning visar att rektors uppföljning av hur väl verksamheten fungerar är snäv. De uppgifter som rektor hämtar in i uppföljningen utgör ett begränsat underlag för analys och vidare för beslut om behovsanpassade utvecklingsåtgärder. Av utredningen framkommer att rektors uppföljning av elevernas kunskapsresultat inte omfattar samtliga resultat i alla ämnen och årskurser. Av intervjun med rektor och av skolans dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet framkommer att rektor följer upp resultat av screeningar i svenska, matematik och engelska i de lägre årskurserna, måluppfyllelsen i de natur- och samhällsorienterande ämnena samt svenska och matematik i årskurs tre, resultaten av de nationella proven samt betygen i samtliga ämnen i årskurs 6. Rektor begär också in uppgifter två gånger om året gällande vilka elever i samtliga årskurser som behöver någon form av stödåtgärd. Vid samma intervju

uppges även att lärarna vid vissa datum ska rapportera resultaten för varje ämne i skolans datasystem. Det är en första signal till rektor och det sker en gång per termin för att få en övergripande bild av kunskapsresultaten. Vidare framkommer att resultatet av arbetet med trygghet och studiero följs upp genom elevenkäter och kränkingsanmälningar. Av skolans dokumenterade kvalitetsarbete framkommer att rektor även följer upp resultatet av arbetet med skolans tidigare fokusområde. För att få en bild av lärarnas undervisning uppger rektor att hon är med i klassrummen. De lektionsobservationer som rektor hittills har genomfört har varit behovsstyrda men rektor säger att besöken under hösten 2018 kommer att bli mer systematiskt planerade med tid avsatt för återkoppling till lärarna. I den analys som genomförts av de insamlade uppgifterna är lärarna delaktiga på så sätt att de för diskussioner om kunskapsresultaten vid arbetslagsmöten. Av utredningen framkommer att det utifrån analysen av måluppfyllelsen identifierats ett flertal områden som behöver utvecklas i verksamheten. Det har t.ex. framkommit att det fattats beslut om att inrätta särskilda läsgrupper och byte av läromedel för att öka elevernas läs- och skrivförmåga. Det har även påbörjats ett rörelseprojekt som innebär att det i klassrummen finns specialbyggda träningscyklar vid några elevers bänkar.

Rektor ger begränsad ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektor inte bedriver ett strategiskt jämställdhetsarbete i syfte att se till att både flickor och pojkar har likvärdiga förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin utveckling. Rektor uppger att hon har identifierat att pojkarna "halkar efter" betygsmässigt och att hon ser att det är ett utvecklingsområde utifrån måluppfyllelsen. Vid intervjuer med rektor och lärare framkommer att rektor har initierat kompetensutveckling gällande bemötande men inte specifikt utifrån att pojkar och flickor ska ha samma förutsättningar utan kring bemötande av alla elever. Lärare uppger att kompetensutvecklingen ger dem stöd för att höja alla elevers självkänsla. Rektor säger att hon ser behov av att fortsätta detta arbete genom att öka medvetenheten hos alla vuxna på skolan gällande jämställdhet. Elever uppger i intervju att de tycker att pojkar och flickor behandlas lika av lärarna och att lärarna pratar om att alla är lika mycket värda.

Rektor leder och organiserar till viss del lärarnas lärande för att utveckla undervisningens kvalitet

Granskningen visar även att rektor till viss del leder och organiserar det pedagogiska arbetet samt ger lärarna förutsättningar att dela med sig av sina kunskaper till varandra. Rektor säger vid intervju att hon leder det pedagogiska arbetet genom att se till

att den fysiska och kreativa miljön i klassrummet fungerar. Rektor uppger också att hon organiserat lärarnas pedagogiska utvecklingsarbete genom att skapa tid och möjligheter för samverkan. Lärare och rektor uppger att de förutom arbetslagsmöten även har arbetsplatsträffar. Rektor håller i arbetsplatsträffar och lärare håller i arbetslagsmöten. Vid intervju med lärare framkommer att det finns tid för arbetslagsmöten men inte tid till att samarbeta och planera kollegialt. Lärarna säger att de på arbetslagsmötena i huvudsak diskuterar individärenden samt hur det är i klasserna. Rektor säger att skolan har bra lösningsfokus men att hon är medveten om att lärarna även vill få möjlighet att diskutera pedagogiska frågor vid skolans möten. Rektor säger att hon har prioriterat de sociala frågorna utifrån elevernas behov. Lärare uppger att rektor har en tydlig vision avseende värdegrundsuppdraget och förväntningar på alla elever.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor i högre utsträckning följer upp och analyserar skolenhetens målluppfyllelse (elevers studieresultat, resultat kopplade till värdegrundsarbetet, undervisningens genomförande, t.ex. hur värden förmedlas i undervisningen och förutsättningar för undervisningens genomförande) och genomför nödvändiga utvecklingsåtgärder utifrån analysen.

Skolinspektionens granskning visar att rektor behöver utveckla arbetet med uppföljning av hur väl verksamheten fungerar. De uppgifter som rektor hämtar in i uppföljningen utgör endast ett begränsat underlag för analys och vidare för beslut om behovsanpassade utvecklingsåtgärder. Av granskningen framkommer bl.a. att rektors uppföljning av elevernas kunskapsresultat inte omfattar samtliga resultat i alla ämnen och årskurser. Mot bakgrund av att rektors uppföljning inte omfattar hela verksamheten så saknar rektor ett fullständigt underlag för analys av verksamhetens målluppfyllelse. Detta kan få till följd att de beslut om utvecklingsåtgärder som fattas inte är helt och hållet anpassade till verksamhetens behov.

Av 4 kap. 3-4 §§ skollagen följer att varje skolenhet systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektor ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs. Enligt läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet följer bland annat att rektor som pedagogisk ledare och chef för lärarna har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och

utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Enligt Skolverkets allmänna råd framgår att det är viktigt att rektor följer upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar elevers lärande och utveckling. Utgångspunkten är de nationella målen och de områden som man har valt att fokusera på i utvecklingsarbetet.¹

Skolinspektionen rekommenderar därför rektor att utveckla kvalitetsarbetet så att uppföljning av verksamheten omfattar fler resultat, t.ex. kunskapsresultat i samtliga ämnen och årskurser och resultat kopplade till värdegrundsarbetet. Uppföljningen bör även omfatta undervisningens genomförande och hur väl den fungerar, avseende t.ex. lärarstöd, elevinflytande och hur undervisningen genomsyras av värdegrundsuppdraget. Vidare ska uppföljningen omfatta förutsättningar för genomförande av undervisningen, såsom t.ex. ekonomiska, materiella och personella förutsättningar. Utvecklingsarbetet kan förslagsvis inledas med att rektor och personalrepresentanter utarbetar en konkret handlingsplan för arbetet med uppföljning och analys. Handlingsplanen bör utformas på ett sådant sätt att det går att utläsa t.ex. vad som ska följas upp och analyseras, när det ska göras och vem som har ansvar för olika delar i detta arbete.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Skälen för Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att undervisningen vid vissa lektioner inte är varierad och stimulerande för eleverna. Granskningen visar

¹ Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.8 Rektors ansvar.

även att det varierar mellan lärarna hur de lyckas skapa en strukturerad undervisning. Eftersom eleverna inte alltid ges en strukturerad undervisning bedömer Skolinspektionen att rektor behöver utveckla arbetet med att all undervisning följer en tydlig struktur och att det är tydligt för eleverna vad som är syftet med de olika arbetsmomenten. Granskningen visar också att lärarna till viss del arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Vidare visar granskningen att undervisningen till viss del är anpassad till den aktuella elevgruppens behov och förutsättningar. Av granskningen framkommer också att eleverna bara till viss del ges strategier för sitt eget lärande vilket kan få till följd att elevernas möjligheter att ta eget ansvar för sitt egna lärande begränsas. Slutligen framkommer att lärarna bara till viss del använder metoder för att planera och utvärdera undervisningen med eleverna. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket

Undervisningen är till viss del målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen vid vissa lektioner inte är varierad och stimulerande för eleverna. Lärare och elever vid Tärnsjö skola säger att undervisningen är varierad genom att eleverna arbetar med olika arbetssätt och arbetsformer. I några klasser får eleverna planeringar vid början av ett arbetsområde där även olika arbetsformer synliggörs. Skolinspektionens lektionsobservationer visar att det på vissa lektioner saknas variation av olika arbetsuppgifter och arbetsformer men det finns även lektioner där arbetsformer och arbetsuppgifter varieras och eleverna är aktiva. Skolinspektionen ser exempelvis lektioner i matematik som bedrivs utomhus, men även lektioner i matematik där eleverna arbetar enskilt i räknehäften eller med spel inomhus. Det iakttas även att läraren går till elever för att ge individuella instruktioner efter den gemensamma presentationen för hela klassen. Läraren förklarar då ofta på samma sätt som tidigare. Ibland avbryter läraren elevernas individuella arbete för att på nytt förklara för hela klassen. När elever arbetar självständigt är även resurser personer delaktiga för att stödja dem. Enligt Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 som genomfördes på skolan hösten 2017 framkommer att skolans elever upplever att skolarbetet är intressant och roligt i ungefär samma utsträckning som elever på övriga medverkande skolor.

Granskningen visar att det varierar mellan lärarna hur de lyckas skapa en strukturerad undervisning. Av intervjuer framkommer att syftet med undervisningen bara ibland presenteras för eleverna. Lärare uppger att skolan behöver få ett gemensamt förhållningssätt för strukturering av undervisningen. Lärarna säger att det görs olika i olika

klasser. Några elever säger att dagens schema står på tavlan, tillsammans med bildstöd, men inte att lektionens syfte finns angivet. En elev berättar att en del lärare säger vad lektionen ska handla om och vad eleverna ska arbeta med, men inte alltid varför de ska göra uppgifterna. Vid flertalet lektionsobservationer som Skolinspektionen genomför är det otydligt vilket syfte de olika uppgifterna har och vilka mål eleverna arbetar mot. Enligt Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 som genomfördes hösten 2017 framkommer att skolans elever upplever att lärarna förklarar vad de ska göra i skolarbetet så att de förstår i ungefär samma utsträckning som elever på övriga medverkande skolenheter.

Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar

Granskning visar att lärarna till viss del arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Lärare säger i intervju att de motiverar och uppmuntrar elever att genomföra uppgifter utifrån deras förmågor och specialintressen. Lärare berättar att elever som behöver extra mycket motivation får olika belöningar när de är klara. Även rektor beskriver att lärare motivera elever genom individanpassning samt strategier för att alla elever ska känna sig sedda. Elever uppger dock att lärare motiverar dem genom att säga att eleverna ska arbeta för att "hinna med" eller att eleverna inte får jobb som vuxna om de inte arbetar i skolan. Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen exempel på att läraren till viss del stärker elevernas självförtroende och vid enstaka tillfällen ser Skolinspektionen att lärare även motiverar och utmanar eleverna. Under en lektionsobservation observeras t.ex. att två elever visar övriga klassen en extra uppgift som de genomfört. Enligt Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 som genomfördes hösten 2017 framkommer att skolans elever upplever att skolarbetet gör dem så nyfikna att de får lust att lära sig mer i samma utsträckning som elever på övriga medverkande skolenheter.

Granskningen visar att undervisningen till viss del är anpassad till den aktuella elevgruppens behov och förutsättningar. Rektor uppger att lärarna arbetar med olika strategier för individanpassning av arbetsuppgifter i syfte att alla elever ska känna sig sedda. Lärare säger att de arbetar mycket flexibelt för att få alla elever att bli aktiva. Det gäller att känna av elevernas dagsform och anpassa undervisningen därefter säger en lärare. Lärare beskriver att de har lyckats fånga upp elever som behöver mer utmanande uppgifter genom samarbete mellan olika årskurser. De säger även att den höga vuxentätheten skapar ökad möjlighet att genomföra de extra anpassningar som flera elever är i behov av. I några klasser är det två lärare och i andra klasser är det en lärare och en resursperson. Elever berättar att alla i klassen inte arbetar med samma sak, i matematik har eleverna exempelvis olika böcker. Vid vissa lektionsobservationer

ser Skolinspektionen elever som sitter vid sin plats utan att arbeta. Vid andra lektionsobservationer ser Skolinspektionen att några elever har egna planeringar och det är tydligt vilka hjälpmedel som finns för dem. Skolinspektionen observerar även en progression i elevernas möjligheter att påverka utifrån ålder. Exempelvis ges elever i årskurs 6 större frihet att påverka undervisningen, vilket skapar möjlighet till ytterligare individanpassning av arbetsuppgifter. Enligt Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 som genomfördes hösten 2017 framkommer att skolans elever i högre utsträckning än elever på övriga medverkande skolenheter upplever att de kan få svårare uppgifter om de vill.

Undervisningen genomförs till viss del så att eleverna görs delaktiga i sitt eget lärande

Granskningen visar att eleverna bara till viss del ges strategier för sitt eget lärande vilket kan få till följd att elevernas möjligheter att ta eget ansvar för sitt egna lärande begränsas. Rektor uppger att skolan arbetar med så kallat självledarskap där lärare pratar med elever om deras eget ansvar. Skolan har påbörjat ett projekt, "Projektet Rescue", som inledningsvis är riktat till två klasser för att utveckla elevernas medvetenhet om vad de vill uppnå med sina handlingar och vilket mål de har. Lärarna beskriver att de på olika sätt försöker få eleverna att medvetet reflektera kring vad de behöver för att lära sig. En elev säger dock att deras lärare inte frågar vad de har lärt sig. Vid en lektionsobservation i ämnet matematik låter läraren eleverna beskriva hur de tänker när de räknar ut uppgifter.

Av granskningen framkommer att lärarna bara till viss del använder metoder för att planera och utvärdera undervisningen med eleverna. En lärare uppger i intervju att eleverna påverkar kommande lektion eftersom läraren avslutar lektionen genom att fråga eleverna vad de har lärt sig. Elever uppger att de kan påverka kommande veckas undervisning i samband med att deras lärare förklarar vad klassen ska göra under veckans arbetspass. Eleverna i den klassen kan sedan bestämma själva vilken dag de vill göra olika arbetsuppgifter. Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen att de flesta klasser först har en uppgift som alla elever ska genomföra och därefter kan eleverna välja bland en rad alternativa uppgifter. Enligt Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 som genomfördes hösten 2017 framkommer att skolans elever i samma utsträckning som elever på övriga medverkande skolenheter upplever att de kan påverka på vilket sätt de ska arbeta med olika arbetsuppgifter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer

Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar arbetet med att all undervisning följer en tydlig struktur och att det är tydligt för eleverna vad som är syftet med de olika arbetsmomenten.

Skolinspektionens granskning visar att rektor behöver utveckla arbetet med att ge eleverna en strukturerad undervisning med intresseväckande inledningar, sammanhang i genomgångar, logiskt flöde i uppgifter och ett sammanfattande avslut. Syftet med undervisningen ska vara tydligt för eleverna. Granskningen visar att lärare anser att skolan behöver få ett gemensamt förhållningssätt för strukturering av undervisningen. Även av flertalet lektionsobservationer framkommer att syftet med undervisningen inte alltid är tydligt för eleverna.

I 3 kap. 3 § skollagen anges att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Enligt Skolverkets allmänna råd bör läraren i sin ledning av undervisningen strukturera och styra de processer som sker i undervisningen och skapa balans mellan gemensamma genomgångar och diskussioner, enskilt arbete och samarbete mellan elever för att skapa goda förutsättningar för varje elevs lärande, försäkra sig om att undervisningen leder mot de mål som konkretiseras i planeringen genom att anpassa undervisningen till varje enskild elevs behov av stöd och stimulans, se till att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som ska ske i undervisningen, vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla samt hur de ska få visa sina kunskaper.² Forskning visar att undervisning som har ett tydligt syfte, är välorganiserad och planerad är kännetecknen på god undervisning. Det kräver bland annat att läraren kontinuerligt anger målen för lärandet och syftet med olika aktiviteter samt strukturerar innehållet på ett tydligt sätt. Det är även viktigt att läraren skapar överblick och styr undervisningen med tydlighet. Lärares samverkan kring undervisningens utveckling är viktig för kvaliteten i undervisningen.³

² Skolverket (2011) *Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan*, Skolverkets allmänna råd.

³ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012). *Utmärkt undervisning-förutsättning för framgångsrika skolor*. Stockholm: Natur & Kultur.

Skolinspektionen rekommenderar rektor att arbeta med att utveckla ett gemensamt förhållningssätt för genomförandet av undervisningen. Detta bör ske genom att lärare ges förutsättningar till gemensamma diskussioner kring undervisningens struktur. Lärarna bör då skapa ett gemensamt förhållningssätt som leder till att syftet med undervisningen blir tydligt för eleverna. En god undervisningsstruktur innebär att lektionerna innehåller en tydlig introduktion, ett genomförande där olika delmoment och aktiviteter är kopplade till varandra i ett logiskt och sammanhängande flöde och ett avslut där läraren sammanfattar undervisningens olika delar och återknyter till syftet med lektionen.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i låg utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Skälen för bedömningen är att det saknas ett samlat arbete för att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Mot den bakgrunden anser Skolinspektionen att arbetet med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero behöver utvecklas. Granskningen visar även att det bara till viss del bedrivs ett välfungerande arbete för att säkerställa tryggheten på skolan. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket

Skolan saknar ett samlat arbete för att skapa studiero

Granskningen visar att skolan saknar ett samlat arbete för att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Rektor säger att studiero innebär att elever och lärare har ett respektfullt bemötande i klassrummet och att det arbetet har varit i fokus under hennes första tre år på skolan. Rektor uppger också att lärare för barn i lägre åldrar är väldigt tydliga mot barnen om vad som förväntas av dem och tillägger att skolans trygghetsteam bland annat genomför temadagar kring trygghet och studiero. Lärare beskriver att förutsättningarna för att skapa studiero skiljer sig åt mellan olika klasser. I en klass finns det två lärare vilket innebär att lärarna kan dela upp den klassen i två grupper för att få god studiero. Lärare säger dock att skolan inte har något gemensamt förhållningssätt till hur de ska arbeta för att skapa studiero. Lärarna säger vidare att de

inte har pratat ihop sig om en gemensam struktur för att skapa studiero i alla klasser. Lärare säger också att de behöver skapa ett gemensamt förhållningssätt kring hur de bemöter eleverna i klassrummet. Elever berättar att de är med och tar fram ordningsregler. Elever berättar vidare att det är ganska stökigt under lektionerna, "det är stökigt olika mycket i olika klasser", och att lärarna reagerar olika när det är stökigt i klassrummet och lärarna blir ibland arga och skriker. Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen exempel på att lärare agerar åtgärdande vid ordningsstörande beteende men observerar också exempel på att lärare inte agerar vid sådana händelser. Enligt Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 som genomfördes hösten 2017 framkommer att skolans elever i samma utsträckning som elever på övriga medverkande skolenheter upplever att de har studiero.

Skolan har bara till viss del ett medvetet arbete kring att skapa en trygg skola

Granskningen visar att det bara till viss del bedrivs ett välfungerande arbete för att säkerställa tryggheten på skolan. Rektor uppger i intervju att skolans personal kommit "en god bit på väg" för att alla elever ska känna sig trygga på skolan. Rektor framhåller att hon under sin första tid på skolan fokuserat på att skapa en trygg situation för eleverna och att skapa positiva lärmiljöer. Rektor säger att hon har tagit mer ansvar för de sociala frågorna i avsikt att lärarna ska kunna arbeta mer med undervisning. Rektor uppger att värdegrundsuppdraget är ett angeläget utvecklingsområde där hon lyfter förslag från trygghetsteamet vidare till arbetsplatsträffar där lärarna har möjlighet att komma med synpunkter. Skolan genomför trygghetsenkäter vilka främst bearbetas inom skolans trygghetsteam. I trygghetsteamets uppdrag ingår även att följa upp rapporter om kränkande behandling och att analysera de händelserna avseende rapporterad tid och plats. Ett område som identifierats som otryggt är skolgården varför skolgården har delats in i zoner med tillhörande rastvärdar och även resurspersoner som är riktade mot enskilda elever. Elever säger dock att det finns elever som blir osams nästan varje rast trots att det finns många vuxna ute. Vidare uppger eleverna att de vuxna inte befinner sig på de platser där de flesta barnen är. Enligt Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 som genomfördes hösten 2017 framkommer att skolans elever i högre utsträckning än elever på övriga medverkande skolenheter upplever att de är trygga i skolan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero.

Skolinspektionens granskning visar att rektor behöver utveckla skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Granskningen visar att det bara till viss del arbetas samlat på skolan för att skapa studiero vilket visar sig genom att det finns elever som upplever att det är stökigt på lektionerna. Vid granskningen har lärarna också uttryckt att de önskar att få förutsättningar för att diskutera och komma överens om ett gemensamt förhållningssätt kring arbetet med studiero.

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Forskning visar att lärarna behöver ha ett tydligt ledarskap i klassrummet och se till att eleverna ägnar sig åt skolarbete under lektionerna. I detta kan ingå konkreta saker som att ta ansvar för hur eleverna är placerade i klassrummet eller hur rummet är möblerat. Det kan också handla om bemötandefrågor som att uttrycka tydliga förväntningar, vara en god förebild och genom att uppmärksamma det önskvärda beteendet hos eleverna. Det förebyggande arbetet handlar också om att lärarna behöver tänka på att deras förmåga att planera, genomföra och utvärdera undervisningen spelar en avgörande roll för undervisningens genomförande och vad eleverna lär sig.⁴ Elever som inte blir tankemässigt utmanade och stimulerade på lektionerna riskerar att bli omotiverade, uttråkade och ibland stökiga.⁵

Av Skolinspektionens kvalitetsrapport om studiero framgår att det i rektors ansvar ingår att säkerställa att skolans processer, överenskommelser och rutiner är tydliga för lärarna och att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om viktiga gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektor är lärarnas upplevelse av hur detta fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder.⁶

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor ger lärarna förutsättningar att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt. Det

⁴ Skolverket (2011b), *Utvärdering av metoder mot mobbing*, Rapport 353, Stockholm: Fritzes, s. 204 ff.

⁵ Skolinspektionen (2014), *Stöd och stimulans i klassrummet – rätten att utvecklas så långt som möjligt*, Stockholm: Skolinspektionen, s. 3.

⁶ Skolinspektionen (2016). *Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig lite också*, Stockholm: Skolinspektionen, s.18.

gemensamma förhållningssättet kan t.ex. innefatta att lärarna har samma uppfattning om vilken ljudnivå eller vilka störande aktiviteter som inte är tillåtna i klassrummet, hur lärarna ska agera åtgärdande vid ordningsproblem, hur lärarna ska bemöta utåtagerande elever eller hur undervisningens genomförande påverkar studieron.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att granskningen visar att rektor behöver utveckla arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Rektor ger till viss del lärarna förutsättningar att ge likvärdiga omdömen och sätta likvärdiga betyg

Granskningen visar att rektor behöver utveckla arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. I intervjuer framkommer att lärarna på skolan sambedömer de nationella proven med lärare från en grannskola i kommunen. Två lärare i samma årskurs säger att de sambedömer eftersom de är två lärare i klassen. Men övriga lärare, som inte undervisar i årskurser som har betyg eller nationella prov, beskriver att de inte samverkar med andra lärare när de gör sina bedömningar av elevernas kunskaper. Lärare säger att varje enskild lärare gör egna bedömningar i sin klass eller sina ämnen. Rektor uppger i intervju att hon har funderat på att införa sambedömning mellan lärare gällande läsförståelse i årskurs 1 och övriga årskurser som inte har betyg. Rektor uppger också att alla lärare under det senaste läsåret gått Skolverkets bedömningskurs och att de forum som finns kring sambedömning ger henne en bild av att lärarna är säkra på att bedöma elevernas kunskaper.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar arbetet med att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet.

Skolinspektionens granskning visar att alla lärare på skolan inte har samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Granskningen visar att sambedömning endast sker vid betygssättning, rättning av de nationella proven samt mellan de lärare som undervisar i samma klass. Granskningen visar även att rektor har uppmärksammat att det finns ett behov av att utveckla lärarnas förutsättningar till att föra samtal kring bedömning.

Av 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektor ansvarar för att betygen sätts i enlighet med lag och andra författningar. I Skolverkets allmänna råd anges att lärares samsyn har stor betydelse för arbetet med rättvisande och likvärdiga betyg. Samsyn kring betygssättning är en förutsättning för att skolan ska kunna ge eleverna enhetlig information om betyg och betygssättning. Att lärare också har en samsyn kring de kunskaper som är väsentliga i ett ämne är en utgångspunkt för ämnesdidaktiska välgrundade val. Detta underlättar lärarnas möjlighet att läsa och tolka kunskapskraven i relation till ämnets eller kursens syfte, centrala innehåll och den undervisning som har bedrivits. Det stärker även lärares samsyn kring hur underlag från bedömningssituationer kan utvärderas allsidigt vid betygssättningen. Lärare kan utveckla en sådan samsyn genom att diskutera hur man kan läsa och tolka kunskapskraven och vad som väger tyngre vid betygssättningen, särskilt för att avgöra om ett kunskapskrav är uppfyllt "till övervägande del". Rektor har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Det kan även innebära att på skolenheten enas om former för dokumentation. Vid behov kan huvudmannen behöva bistå med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten.⁷ Vidare visar forskning att en välutvecklad dialog mellan lärare gynnar likvärdighet och kvalitet både i bedömning och betygssättning. Forskningen visar inte att sambedömning automatiskt leder till ökad likvärdighet på

⁷ Skolverket (2018), *Betyg och betygssättning*, Skolverkets allmänna råd, Stockholm, Fritzes, s. 21-24.

kort sikt men att likvärdigheten bör öka över tid. Forskningen visar däremot att den samsyn som kan uppstå till följd av sambedomning beror på att lärares olika sätt att uppfatta kriterier och kravnivåer blir synliggjorda.⁸

Skolinspektionen rekommenderar därför att alla lärare på skolan ges samma förutsättningar att föra samtal kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. I arbetet med att avgöra om den egna bedömningen är likvärdig kan lärare använda olika verktyg, exempelvis sambedomning av prov och elevarbeten i högre grad samt använda avidentifierade prov. Skolinspektionen anser vidare att ett bredare samarbete kring sambedomning inom kommunen skulle kunna höja kvaliteten i likvärdigheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Lena Högbäck

Beslutsfattare
Signerat av: Lena Högbäck

X Kerstin Haster

Föredragande
Signerat av: Kerstin Haster

⁸ Skolinspektionen (2014), *Uppenbar risk för felaktiga betyg: En kortrapport om likvärdighet och kvalitet i skolors betygsättning*, Stockholm: Skolinspektionen, s. 5-6.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 4 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 18 och den 19 september 2018. Besöket genomfördes av Kerstin Haster och Henrik Fredriksson.

Tärnsjö skola är en kommunal grundskola belägen i Heby kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, grundskola i årskurserna 1 - 6 samt fritidshem. Huvudman för skolan är Heby kommun. Läsåret 2018/19 är 138 elever inskrivna vid skolan.